

6. Буряк П.Ю. Податковий контроль в Україні. – Т. II. Контрольно-перевірочний процес : монографія / П.Ю. Буряк, Б.А. Карпінський, Н.С. Залуцька, О.Б. Осідач. – Львів : Вид-во "Простір-М", 2007. – 420 с.
7. Буряк П.Ю. Податковий контроль : підручник / П.Ю. Буряк, Б.А. Карпінський, Н.С. Залуцька, В.З. Білінський. – К. : Вид-во "Хай-Тек Прес", 2007. – 608 с.
8. Горский Н.В. Налоговый потенциал в механизме международных отношений / Н.В. Горский // Финансы. – 1999. – № 6. – С. 27-30.
9. Державна фінансова політика та прогнозування доходів бюджету України : монографія / М.Я. Азаров, Ф.О. Ярошенко, Т.І. Єфименко та ін. – К. : Вид-во НДФІ, 2004. – 712 с.
10. Економічна енциклопедія. – В 3-х т. / Відп. ред. С.В. Мочерний. – К. : Вид-во КНЕУ, 2001. – Т. 3. – 848 с.
11. Енгибарян Р.В. Конституционное развитие в современном мире. Основные тенденции : монография / Р.В. Енгибарян. – М. : Изд-во "Норма", 2007. – 496 с.
12. Загородній А.Г. Фінансово-економічний словник / А.Г. Загородній, Г.Лі. Вознюк. – К. : Вид-во "Знання", 2007. – 1072 с.
13. Каламбет С.В. Податковий потенціал: теорія, практика, управління : монографія / С.В. Каламбет. – Дніпропетровськ : Изд-во "Наука і освіта", 2001. – 304 с.
14. Карпинский Б.А. Стратегиология развития экономической системы государства: основы, финансовые вызовы, диспропорции // Финансовое управление развитием экономических систем : монография / О.О. Ардасова, Д.А. Демин, Б.А. Карпинский и др. / под общ. ред. С.С. Чернова. – Новосибирск : Изд-во "СИБ-ПРИНТ", 2012. – 217 с.
15. Карпинский Б.А. Государственно-созидательный патриотизм нации: налоги как количественный фактор его оценивания / Т.Ю. Анопоченко, А.Н. Апухтин, Б.А. Карпинский и др. // Проблемы экономики и управления предприятиями, отраслями, комплексами : монография / под общ. ред. С.С. Чернова. – Новосибирск : Изд-во "СИБПРИНТ", 2012. – С. 269-289.
16. Карпінський Б.А. Державотворчий патріотизм нації: оцінювання зі сторони податкової домінанти / Б.А. Карпінський // Вісник Львівської державної фінансової академії. Економічні науки. – 2011. – № 21. – С. 84-92.
17. Карпінський Б.А. Державотворчий патріотизм нації: оцінювання податкової домінанти / Б.А. Карпінський // Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.-техн. праць. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2012. – Вип. 22.3. – С. 374-383.
18. Карпінський Б.А. Державотворчий патріотизм нації: оцінювання податкової складової // Materiały VIII Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji "Strategiczne pytania światowej nauki – 2012" (07-15 lutego 2012 roku). – Vol. 2. Ekonomiczne nauki. – Poland, Przemysl : Wyd-wo "Nauka i studia", 2012. – S. 53-60.
19. Карпінський Б.А. Податки. Довідник-словник : навч. посібн. / Б.А. Карпінський, Н.С. Залуцька, О.Б. Карпінська. – К. : Вид-во "Професіонал", 2008. – 464 с.
20. Карпінський Б.А. Стратегиология розвитку держави за впливу глобальних фінансових викликів // Настоящи изследования и развитие – 2012 : матер. за VIII Междунар. научн.-практ. конф. (17-25 януари 2012). Икономики. Държавна администрация. – Том 9. – България, София : Изд-во "Бял ГРАД-БГ" ООД, 2012. – С. 63-69.
21. Карпінський Б.А. Фінанси: термінологічний словник : навч. посібн. / Б.А. Карпінський, Т.Б. Шира. – К. : Вид-во "Професіонал", 2008. – 608 с.
22. Коломиец А.Л. О понятиях налогового и финансового потенциалов регионов / А.Л. Коломиец, А.Д. Мельник // Налоговый вестник. – 2000. – № 1. – С. 3-5.
23. Конституции зарубежных стран – все законы стран мира. [Электронный ресурс]. – Доступный с http://www.urzona.com/index.php?Itemid=77&id=65&option=com_content&view=category.
24. Конституционное (государственное) право зарубежных стран. – В 4-х т. / Отв. ред. Б.А. Струшук. – М. : Изд-во БЕК, 1996. – Т. 2. – 758 с.
25. Кошина Н.В. Методика расчетов налогового потенциала / Н.В. Кошина // Финансы. – 2001. – № 12. – С. 35-37.
26. Паскачев А.Б. Налоговый потенциал экономики России : монография / А.Б. Паскачев. – М. : Изд. дом "МЕЛАП", 2001. – 400 с.
27. Погорілко В.Ф. Конституційне право України : підручник / В.Ф. Погорілко, В.Л. Федоренко / за заг. ред. В.Ф. Погорілка. – К. : Вид-во "Наук. думка"; "Прецедент", 2006. – 344 с.
28. Пряхина Т.М. Конституционные конфликты / Т.М. Пряхина // Государство и право. – 2004. – № 11. – С. 19-25.

29. Слюсаренко А.Г. История украинської конституції / А.Г. Слюсаренко, М.В. Томенко. – К. : Т-во "Знання України", 1993. – 192 с.
30. Тодика О.Ю. Народовладдя на трансформаційному етапі розвитку держави і суспільства : монографія / О.Ю. Тодика / за ред. О.В. Петришина. – Харків : Вид-во "Право", 2007. – 480 с.
31. Шипілов Л.М. Народовладдя як основа демократичної держави : монографія. – Харків : Вид-во ФІНН, 2009. – 216 с.
32. Энциклопедический юридический словарь / под общ. ред. В.Е. Крутских. – Изд. 2-ое, [перераб. и доп.]. – М. : Изд-во ИНФРА-М, 1998. – 368 с.
33. Юридична енциклопедія. – В 6-ти т. / редкол. Ю.С. Шемшученко (відп. ред.) та ін. – К. : Вид-во "Українська енциклопедія ім. М.П. Бажана", 2002. – Т. 4 "Н-П". – 720 с.
34. Karpinsky B.A. Role of budget-taxes in formation equation of the financial system of the state: evaluation and prognostic approach / B.A. Karpinsky, S.K. Shkulka // Nauka i studia. Ekonomiczne nauki. – 2012. – № 1(46). – S. 71-80.
35. Karpinski B. Formation and development of tax control in Ukraine: resources aspect / B. Karpinski, n. zalutka // Rynek kapitalowy a koniunktura gospodarcza 2010: perspektywa makroekonomiczna / Pod redakcja Andrzeja T. Szablewskiego, Marka Martina : monografie. – Poland, Lodz : Wyd-wo Politechnika Lodzka, 2011. – S. 107-130.

Карпінський Б.А. Государственно-созидательный патриотизм нации как базис финансового обеспечения конституционного строя

Раскрыта сущность государственно-созидательного патриотизма с позиции налоговой доминанты. Впервые проведен сравнительный анализ ряда конституций в контексте финансового обеспечения государства. Проанализирована эволюция подходов относительно количественной составляющей в украинских конституциях. Впервые акцентировано внимание на том, что сейчас не просто уменьшается численность граждан Украины – самое главное, с позиции стратегических возможностей государства, уменьшается численность налогоплательщиков. Обоснована необходимость введения в Конституцию Украины принципиальной парадигмы государственно-созидательного патриотизма нации с позиции налоговой доминанты.

Ключевые слова: государственно-созидательный патриотизм нации, финансовое обеспечение, конституционный строй, финансовые ресурсы, налоги, налогообложение, налогоплательщики.

Karpinsky B.A. State-creative patriotism of nation as the basis of the constitutional system of financial security

The essence of state-creative patriotism of nation with the dominant position of the tax. For the first time, a comparative analysis of a number of constitutions in the context of the financial security of the state. The evolution of approaches regarding the quantitative component of the Ukrainian constitutions. For the first time also focused on the fact that this is not simply reduced the number of citizens of Ukraine – most importantly, from the perspective of the strategic capacity of the state, decreasing the number of taxpayers. The necessity of the introduction of the Constitution of Ukraine fundamental paradigm of state-creative patriotism of nation from a position of fiscal dominance.

Keywords: State-creative patriotism of nation, financial security, constitutional order, financial resources, tax, taxation, taxpayers.

УДК 65.011

Проф. В.В. Козик, канд. екон. наук; магістр В.Ю. Паньків; ст. викл. В.А. Гришко, канд. екон. наук – НУ "Львівська політехніка"

СУТНІСТЬ, ВИДИ ТА ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Подано трактування сутності категорії "економічна стійкість підприємства". Здійснено групування видів економічної стійкості підприємства. Проаналізовано механізм формування економічної стійкості підприємства. Доповнено існуючі способи групування чинників формування економічної стійкості підприємства.

Ключові слова: підприємство, економічна стійкість, чинники стійкості, механізм стійкості, стратегічна стійкість, операційна стійкість.

Постановка проблеми дослідження. На сьогодні світова економіка знаходиться у стані рецесії. Внаслідок цього багато підприємств України, передусім ті з них, що здійснюють експорт своєї продукції, є низькоприбутковими та збитковими. Досвід світової кризи показав, якою невисокою виявилася фінансова стійкість вітчизняних підприємств. Тому питання щодо забезпечення стійкого і стабільного розвитку підприємств зараз, як ніколи, має велике значення. Цю проблему доцільно розглядати з позицій категорії "економічна стійкість підприємства". Врахування цього поняття у практиці антикризового управління дасть змогу пом'якшити зовнішні та внутрішні негативні впливи на результати господарської діяльності підприємств.

У сучасній науковій літературі питання економічної стійкості підприємства стає дедалі популярнішим. Висуваються нові гіпотези та методики щодо її визначення та обґрунтування. Попри значну кількість публікацій, присвячених даній категорії, відкритими для дискусії залишаються питання сутності, видів та чинників формування економічної стійкості підприємства. Розгляд цих питань має бути достатньо глибоким та відповідати діючим суспільно-правовим нормам для того, щоб наукові розробки можна було застосовувати не тільки в теоретичному дослідженні, а й у практичній діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням сутності економічної стійкості підприємства займається багато науковців, але й досі не вироблено єдиних позицій щодо трактування цього поняття. Так, багато авторів, зокрема Н.В. Алексеєнко, О.А. Слободчикова, Ж. Крисьо, схильні ототожнювати економічну стійкість підприємства з його фінансовим станом, ключовими показниками якого є платоспроможність, ліквідність та рентабельність [1-3]. І.В. Брянцева та С.М. Ткаченко розуміють під економічною стійкістю такий стан підприємства, при якому його соціально-економічні параметри знаходяться у рівновазі і не порушуються під час дії на них як зовнішніх, так і внутрішніх факторів [4, 5]. На думку ж О.В. Ареф'євої і Д.М. Гординської, цю категорію потрібно розглядати як сукупність взаємопов'язаних і взаємообумовлених структурних складових, об'єднаних однією метою, яка передбачає створення, забезпечення та підтримку загального сталого функціонування підприємства [6].

Серед вчених також не існує і єдиного погляду на групування видів економічної стійкості підприємства. Так, О.С. Коцюба поділяє економічну стійкість на два базових види – першого і другого роду. Економічна стійкість підприємства 1-го роду означає здатність підприємства принципово зберігати себе на основі будь-якого припустимого варіанта реалізації свого функціонального призначення, а економічна стійкість 2-го роду – це його здатність зберігати себе і реалізовувати своє призначення на деякому рівні, за якого воно досягає нормативного (цільового) рівня внутрішнього стану і ринкової позиції [7].

У роботі І.В. Брянцевої економічна стійкість поділяється на такі види [4]: виробнича, техніко-технологічна, кадрова, організаційна, ділова і фінансова. Шандова Н.В. виділяє два види економічної стійкості – статичну і динамічну. Статична стійкість характеризує підприємство на певний момент часу, а динамічна характеризує підприємство з точки зору його розвитку [8].

Варто зазначити, що підприємство – це відкрита соціально-економічна система, яка піддається впливу безлічі факторів, а оскільки економічна стійкість є важливою характеристикою діяльності підприємства, то на її формування також впливає низка чинників. В економічній літературі ці фактори ділять за певними ознаками, зокрема за [9]: місцем виникнення, способом впливу, характером дії, ступенем обумовленості.

Постановка завдання. Метою роботи є дослідження сутності, видів та чинників формування економічної стійкості підприємства. Для досягнення цієї мети у роботі було вирішено такі завдання: запропоновано трактування сутності категорії "економічна стійкість підприємства"; здійснено групування видів економічної стійкості підприємства; проаналізовано механізм формування економічної стійкості підприємства; доповнено існуючі способи групування чинників формування економічної стійкості підприємства.

Виклад основного матеріалу. У динамічному конкурентному середовищі важливу роль для підприємства відіграє стабільність його розвитку, однією з основних складових якої є економічна стійкість. Цю категорію можна застосовувати як індикатор, який дає сигнал вводити додаткові заходи для підтримання стабільності підприємства. В іншому випадку, її можна використати під час планування основної діяльності для визначення оптимальних співвідношень показників функціонування підприємства.

В останні роки практика діяльності підприємств довела актуальність забезпечення їх економічної стійкості. Звичайно, збитковість чи банкрутство підприємств можна пов'язати із світовою економічною кризою та особливостями національної економіки, але, як показує практика господарювання, більшість підприємств-банкрутів не турбувалась ні про фінансові нормативи, ні про довгострокові плани розвитку. Саме такий стан справ зумовив підвищену увагу керівників підприємств до розгляду питання їх стійкості. На цей час дедалі більше менеджерів вищих ланок бажають розраховувати та прогнозувати показники, які дали б змогу визначити здатність підприємства протидіяти негативним зовнішнім і внутрішнім впливам і при цьому залишалися у відносній рівновазі.

Термін "стійкість" є багатогранний, що, водночас, дає змогу науковцям розглядати його з різних сторін.

Одним із найпростіших та при цьому найбільш наочним прикладом є розгляд стійкості будівлі. При цьому спершу виокремлюється функціональне призначення та матеріали, з яких споруда створена. Після цього визначають найменш захищений елемент, за яким і буде визначатися стійкість будівлі (це так званий принцип ланцюжка). Визначивши цей елемент, за допомогою раніше розроблених таблиць обчислюється максимальний вплив зовнішнього фактора, який витримає будівля, при цьому не втративши своїх функціональних характеристик. Такий підхід можна застосувати й під час визначення стійкості підприємства.

В економіці поняття стійкості набуло ширшого наповнення і, окрім фізичних та фінансових характеристик, включило соціальну складову. Особливої уваги заслуговує розгляд стійкості у розрізі видів діяльності підприємства. При цьому, у першому наближенні можна подати таке визначення економічної стійкості підприємства – це здатність підприємства забезпечити досягнення

поставлених завдань своєї діяльності (передусім отримання певної величини прибутку) в умовах несприятливих процесів у його зовнішньому і внутрішньому середовищі.

Економічну стійкість підприємства потрібно розглядати як відносну категорію, оскільки застосування єдиних параметрів її оцінювання до всіх суб'єктів господарювання неможливе. Насамперед це стосується цілей, які ставить перед собою підприємство, адже чим вищі цілі (безбитковість, нормальний прибуток, надприбуток тощо), тим меншою буде стійкість такого підприємства. Також стійкість може залежати від галузевого чи географічного факторів, дія яких істотно визначає міру негативних впливів. Таким чином, доречним буде розроблення певної системи координат і після віднесення суб'єкта господарювання у певну площину надавати обґрунтовану оцінку його економічної стійкості.

Розгляд економічної стійкості підприємства з боку оцінки його фінансово-економічного стану та відповідної сукупності дій, які цей стан підтримують, був би не повним, якщо це поняття не описати як можливість виробничої системи повернутись у попередній стан власними силами. Таке трактування походить із біології, де має назву – гомеостаз. В економіці його можна назвати стійкою рівновагою підприємства і розглядати як один із різновидів стійкості.

Дослідження економічної стійкості підприємства не можливе без виділення її складових відповідно до класифікаційних ознак. Ідея запропонованої нами класифікації полягає у поділі економічної стійкості підприємства залежно від видів його діяльності. Так, можливість підтримування певного рівня результатів операційної та поточної фінансової діяльності потрібно розуміти як тактичну стійкість підприємства. Водночас, можливість підтримування певного рівня результатів інвестиційної та довгострокової фінансової діяльності підприємства потрібно віднести до його стратегічної стійкості. Такий поділ зумовлений інтервалом часу, протягом якого ведеться та чи інша діяльність або відбувається її планування.

Стійкість операційної діяльності підприємства включає такі складові, як:

- виробнича стійкість, яка полягає у здатності підприємства виробляти раніше обумовлену кількість продукту, незважаючи на негативні впливи як зовнішнього, так і внутрішнього середовища;
- організаційна стійкість, яку можна розглядати як стійкість комунікацій усередині підприємства, стійкість його зв'язків із зовнішніми партнерами, а також як здатність організаційної структури вдало трансформуватися і таким чином поглинати негативні впливи, які діють на підприємство;
- ресурсна стійкість, яка характеризується стабільністю ресурсного забезпечення діяльності підприємства. Зокрема, матеріальна складова ресурсної стійкості базується на стабільності матеріального постачання, якості сировини та ефективному механізмі збалансування виробництва та постачання при різких коливаннях обсягів продукції. Кадрова частина ресурсної стійкості стосується сталості складу персоналу та можливості певних заміщень на посадах, які можуть бути проведені на підприємстві, не призводячи до негативних наслідків;
- техніко-технологічна стійкість, під якою потрібно розуміти можливість часткової зміни технології та відповідної технічної бази без істотних втрат для підприємства, які можуть вплинути на його загальний фінансовий стан;

- маркетингова стійкість, яку потрібно розглядати як можливість підприємства зберігати стабільні обсяги продажів, незважаючи на зміни на ринку;
- інноваційна стійкість, що характеризується як здатність підприємства впроваджувати інновації та при цьому зберігати конкурентоспроможність.

Наступною складовою тактичної стійкості підприємства є поточна фінансова стійкість, що містить:

- ділову стійкість, яку потрібно розглядати як здатність підприємства забезпечувати належний рівень оборотності своїх активів;
- стійкість ліквідності, тобто здатність підприємства дотримуватися такої структури активів та пасивів, яка дала б змогу йому своєчасно розраховуватися за своїми короткостроковими зобов'язаннями;
- стійкість рентабельності, яка характеризує здатність підприємства підтримувати належний рівень прибутковості продукції та капіталу в разі погіршення кон'юнктури ринку або ж внаслідок негативних змін усередині підприємства.

Стратегічна стійкість підприємства включає:

- інвестиційну стійкість. Водночас, інвестиційна стійкість складається із стійкості капітальних та стійкості фінансових інвестицій. Під стійкістю капітальних вкладень варто розуміти здатність коштів, вкладених в основні фонди підприємства, не піддаватися різкому знеціненню внаслідок посилення впливу деструктивних факторів зовнішнього чи внутрішнього середовища. Під стійкістю фінансових інвестицій варто розуміти здатність цінних паперів інших підприємств, які придбало це підприємство, не знецінюватися у довгостроковому періоді;
- довгострокову фінансову стійкість. Під нею потрібно розмітити здатність підприємства своєчасно погашати свої довгострокові фінансові зобов'язання.

Формування економічної стійкості підприємства відбувається у динамічному середовищі, яке піддається впливам безлічі факторів, тому доцільно навести їх групування за певними характерними ознаками. Аналізування літературних джерел, зокрема робіт [7, 9], та результати власних досліджень дали змогу систематизувати групи чинників економічної стійкості підприємства шляхом їх поділу за такими ознаками: за місцем виникнення – на зовнішні та внутрішні (виникають у зовнішньому та внутрішньому середовищі відповідно); за способом впливу – на стабілізуючі та деструктивні (характеризуються відповідно позитивним та негативним впливом на рівень економічної стійкості підприємства); за характером дії – на прямі та опосередковані (дія фактора відбувається безпосередньо на об'єкт або вплив фактора відбувається через інший фактор); за ступенем обумовленості – об'єктивні та суб'єктивні (перші обумовлені процесами, що об'єктивно розвиваються, другі – створюються свідомо окремими групами людей); за інтенсивністю взаємодії – пов'язані і непов'язані (спостерігається взаємопов'язаність факторів або ж незалежність факторів впливу); за важливістю результату – основні та побічні (характеризуються значним та незначним впливом відповідно); за характером дії – екстенсивні та інтенсивні (зумовлюють відповідно кількісну та якісну зміну рівня економічної стійкості); за способом прояву – явні та приховані (перші виявляються внаслідок швидкого аналізу фінансово-господарської діяльності, другі виявляються внаслідок поглибленого аналізу цієї діяльності); за структурою – прості та складні (залежно від можливості поділу фактора на частини); за частотою впливу – пос-

тійні, разові, періодичні (фактор діє стабільно протягом тривалого періоду часу, дія фактора має одноразовий характер, дія фактора періодично повторюється); за можливістю прогнозування – детерміновані та стохастичні (перші можливо передбачити у діяльності підприємства, інші є непередбачуваними); за сферою виникнення – політичні, соціальні, географічні, економічні, екологічні (характеризуються сферою та напрямом впливу); за масштабом розповсюдження – макроекономічні, мезоекономічні та мікроекономічні (перші характеризуються впливом у всіх галузях, другі мають вплив у певній галузі, а останні впливають тільки на дане підприємство).

Враховуючи викладене вище, спробуємо подати формалізований підхід до трактування терміна "економічна стійкість підприємства". З цією метою введемо поняття функціонально-імовірнісного стану об'єкта. Під таким станом будемо розуміти сукупність можливих значень параметра (або декількох параметрів), які відображають мету функціонування певного об'єкта, та ймовірностей досягнення цих значень.

За таких умов, якщо припустити існування деякої множини можливих функціонально-імовірнісних станів даного класу однотипних об'єктів, можна здійснити їх градацію за рівнем задоволення потреб власників або споживачів цих об'єктів, а саме: певний функціонально-імовірнісний стан буде кращим від іншого, якщо за ним можливе досягнення з більш високою імовірністю відповідного значення параметра (параметрів), які відображають мету функціонування об'єкта.

Якщо розглянути як такий об'єкт підприємство, то під його економічною стійкістю відносно певного бажаного (нормованого) функціонально-імовірнісного стану варто розуміти здатність підприємства підтримувати протягом певного проміжку часу свій функціонально-імовірнісний стан на рівні, що є не гіршим, порівняно з базовим. Таким чином, функціонально-імовірнісний стан підприємства згідно зі запропонованим підходом характеризується, принаймні, трьома показниками:

- сподіваним значенням параметра, який відображає мету функціонування підприємства (зокрема, таким параметром може бути його чистий прибуток);
- тривалістю проміжку часу, протягом якого можливо забезпечити підтримання сподіваного значення параметра функціонування підприємства;
- імовірністю того, що протягом даного проміжку часу значення параметра буде не нижчим від сподіваної його величини.

Запропонований підхід до трактування сутності економічної стійкості підприємства базується на описаній вище властивості її відносності. Дійсно, певне підприємство може виявитися як стійким, так і нестійким залежно від базового значення його функціонально-імовірнісного стану. Проте можливо виокремити і критерій абсолютної економічної стійкості суб'єкта господарювання, якщо розглядати як значення показників його базового функціонально-імовірнісного стану невід'ємну величину чистого прибутку, необмежений проміжок часу його надходження та рівність одиниці імовірності того, що протягом необмеженого проміжку часу підприємство буде отримувати невід'ємну величину чистого прибутку.

Стосовно перелічених вище часткових видів економічної стійкості підприємства, то їх також можна описати згідно зі запропонованим підходом, проте тоді як функціональні параметри потрібно обирати не величину чистого прибутку, а більш часткові показники, що характеризують цілі відповідних видів діяльності підприємства або окремих складових її ресурсного забезпечення.

Запропонований підхід до тлумачення сутності економічної стійкості підприємства можна використати й у процесі управління нею. Зокрема, у випадку наявності інформації про функцію розподілу ймовірностей прибутку підприємства до сплати процентів за кредитом та податку з прибутку, можливо встановити таку частку кредиту в структурі джерел утворення господарських засобів підприємства, за якої забезпечується отримання певної базової величини його чистого прибутку із заздалегідь визначеною імовірністю того, що фактична його величина буде не нижчою за базову.

Висновки. Проблема економічної стійкості є актуальною в умовах нестабільності національної економіки. Проведене дослідження показало, що під економічною стійкістю доцільно розуміти здатність підприємства забезпечити досягнення поставлених завдань у своїй діяльності (отримання прибутку тощо) в умовах несприятливих процесів у його зовнішньому і внутрішньому середовищі. Доцільно виокремити такі види економічної стійкості підприємства, як тактична та стратегічна. До першої потрібно віднести операційну та поточну фінансову стійкість, а до другої – інвестиційну та довгострокову фінансову стійкість. Водночас, операційна стійкість складається з: виробничої стійкості, організаційної стійкості, ресурсної стійкості, техніко-технологічної стійкості, маркетингової стійкості та інноваційної стійкості. До поточної фінансової стійкості потрібно віднести: ділову стійкість, стійкість рентабельності та ліквідності. До складу інвестиційної стійкості входить стійкість капітальних та фінансових інвестицій.

Існуючі у сучасній літературі способи групування чинників, які формують економічну стійкість підприємства, потрібно доповнити такими класифікаційними ознаками: за можливістю прогнозування (детерміновані та стохастичні); за сферою виникнення (політичні, соціальні, географічні, економічні, екологічні); за масштабом розповсюдження (макроекономічні, мезоекономічні та мікроекономічні).

Подальші дослідження проблеми формування економічної стійкості підприємства потребують більш глибокого вивчення відносного характеру цієї категорії.

Література

1. Алексеев Н.В. Устойчивое развитие предприятия как фактор экономического роста региона / Н.В. Алексеев // Экономика і організація управління. – 2008. – № 3. – С. 59-62.
2. Слободчикова О.А. Механізм забезпечення стратегічної стійкості підприємства гірничо-металургійного комплексу в умовах проведення реструктуризації / О.А. Слободчикова // Економіка та управління підприємством. – 2012. – № 7. – С. 44-46.
3. Крисью Ж. Стратегічна стійкість підприємства: підходи до визначення та оцінки / Ж. Крисью // Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє. – 2010. – № 14. – С. 111-119.
4. Брянцева И.В. Диагностика и управление экономической устойчивостью строительного предприятия: теория и методология : автореф. дисс. на соискание учен. степени д-ра экон. наук: спец. 08.05.04 / И.В. Брянцева; Хабаровский государственный техн. университет, 2004. – 33 с.

5. Дуброва О.С. Стратегічна стійкість підприємства: складові та напрями її забезпечення / О.С. Дуброва // Вісник Хмельницького національного університету. – Сер.: Економічні науки. – 2010. – № 1. – С. 15-19.

6. Ареф'єва О.В. Економічна стійкість підприємства: сутність, складові та заходи з її забезпечення / О.В. Ареф'єва, Д.М. Гординська // Актуальні проблеми економіки : наук. економ. журн. – 2008. – № 8. – С. –83-90.

7. Коцюба О.С. Механізм та аналітико-інструментальні засоби забезпечення економічної стійкості підприємства (за матеріалами поліграфічних підприємств України) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.04 / О.С. Коцюба; Держ. вищ. навч. закл. "Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана". – К. : Вид-во "Либідь", 2009. – 20 с.

8. Шандова Н.В. Управління процесами розвитку підприємств машинобудування / Н.В. Шандова // Економічний простір : зб. наук. праць. – 2009. – № 21. – С. 276-282.

9. Товстяк Г.П. Економічна стійкість підприємства: поняття, структура, фактори та види. / Г.П. Товстяк // Сучасні тенденції розвитку наукової думки : тез. доп. II-ої Міжнар. наук.-практ. конф. – К. : Вид-во НТУУ "КПІ", 2011. – С. 125-126.

Козык В.В., Паньків В.Ю., Гришко В.А. Сущность, виды и факторы формирования экономической устойчивости предприятия

Представлена трактовка сущности категории "экономическая устойчивость предприятия". Осуществлена группировка видов экономической устойчивости предприятия. Проанализирован механизм формирования экономической устойчивости предприятия. Дополнены существующие способы группировки факторов формирования экономической устойчивости предприятия.

Ключевые слова: предприятие, экономическая устойчивость, факторы устойчивости, механизм устойчивости, стратегическая устойчивость, операционная устойчивость.

Kozyk V.V., Pankiv V.Yu., Grushko V.A. Essence, types and factors of formation of economic viability

Interpretation was posted the category of "economic viability of the enterprise". The economic viability was grouping. Mechanism of economic viability was analyzed. Economic viability was supplemented by existing methods of grouping.

Keywords: enterprise, economic viability, resilience factors, mechanism of resistance, strategic viability, operational viability.

УДК 674.093

*Ст. наук. співроб., доц. Р.Б. Бабич, канд. екон. наук –
Національний авіаційний університет, м. Київ*

ОЦІНКА ПЕРСПЕКТИВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЛІСОСИРОВИННИМИ РЕСУРСАМИ ДЕРЕВООБРОБНОГО ВИРОБНИЦТВА УКРАЇНИ

Розглянуто сучасний стан і перспективу забезпечення деревообробної, меблевої та целюлозно-паперової галузі. Наголошено, що важливим фактором повнішого використання запасів лісосічного фонду є концентрація первинного перероблення виготовленої деревини на нижніх складах, що дасть змогу переробляти тонкомірну деревину і лісосічні відходи на цінну сировину для виробництва целюлози і деревних плит.

Ключові слова: деревообробна і целюлозно-паперова промисловість, лісозаготівлі, лісоматеріали, раціональне використання деревини, деревні відходи.

Постановка проблеми. Деревообробна і целюлозно-паперова промисловість є одним із найбільших споживачів деревини в національній економіці. Її частка в загальному обсязі споживання лісоматеріалів становить 34,7 %. У цій галузі використовуються сортименти круглого лісу для виготовлення пиломатеріалів, шпал і стрілочних переводів (пиловник), фанери клеєної і лущеного

шпону (фанерний кряж), струганого шпону (ванчоси), інша деревина, що потребує повздовжнього розпилювання, розколювання і стругання, сировина для виробництва деревостружкових і деревоволокнистих плит (дров'яна деревина для технологічних потреб), целюлози і деревної маси (баланси).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розроблення наукової проблематики, пов'язаної з оцінкою перспектив забезпечення лісосировинними ресурсами лісового сектору економіки України, в останні роки посилилася. Для її вирішення з питань лісокористування зробили внесок Я.В. Коваль, П.І. Лакида, І.М. Лицур, Е.В. Мішенін, В.І. Пила, І.М. Синякевич та інші.

Формулювання цілей статті. Метою дослідження є аналіз потреб деревообробної і целюлозно-паперової промисловості в лісосировинних ресурсах у розрізі окремих сортиментів на перспективу, що визначається на основі досліджень стану і виробничого потенціалу галузі, її місця в національному господарстві та пріоритетів розвитку.

Виклад основного матеріалу. Виходячи із всебічного аналізу лісозаготівель в Україні, які склалися тепер і можливого їх збільшення у перспективі, визначено обсяг сортиментів, круглого лісу на період до 2015 р., з одного боку, і потребу в них – з іншого. Потребу деревообробної і целюлозно-паперової промисловості в лісосировинних ресурсах у розрізі окремих сортиментів на перспективу визначено на основі досліджень стану і виробничого потенціалу галузі, її місця в національному господарстві та пріоритетів розвитку [1]. Розрахунки свідчать, що цю потребу практично повністю можна задовольнити за рахунок власних лісосировинних ресурсів, за винятком окремих видів деревної сировини – фанерного кряжа і деревини для виробництва струганого шпону. Останній є найціннішим сортиментом, зважаючи на придатність для цього лише цінних деревних порід (горіх, карельська береза, дуб, ясен, деякі інші) та високі вимоги щодо технологічної придатності.

Так, потреби половника на 30-20 % менші від його заготівлі, балансів – в 4 рази, дров'яної деревини для технологічних потреб – в 2-2,5 рази. Щодо фанерної сировини і сировини для струганого шпону, то для збільшення їх заготівлі необхідний ретельний підхід до їх визначення при лісозаготівлі і відбір окремих колод половника в цю категорію сировини.

Оцінюючи сучасний стан і перспективу забезпечення деревообробної і целюлозно-паперової промисловості, потрібно врахувати, що, крім цієї галузі, значним споживачем круглого лісу є будівництво, включаючи ремонтно-експлуатаційні потреби, гірничо-рудна промисловість, де використовується велика кількість рудникового стояка на підготовчі та очисні роботи в шахтах, а також інших видів круглого лісу на поточний і капітальний ремонт підземних споруд. Значні витрати круглого лісу у вигляді стовпів матимуть під час спорудження і ремонту повітряних ліній зв'язку і електропередач, мостів, дамб та інших гідроспоруд.

У структурі споживання деревини значне місце займає ринковий фонд. Витрати лісоматеріалів у цій сфері передбачають реалізацію їх населенню для індивідуального будівництва і ремонту. Збільшення потреби населення в дачно-му будівництві, організації підсобного господарства, розширення і благоустрій